

О.І. Мельничайко, Н.В. Лесняк

Українська мова
Словникові диктанти
2-4 класи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 811.161.2 (075.2)
ББК 82.1Укр. я71
М48

Рецензент:

кандидат філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи і редагування та журналістики Інституту філології та журналістики Волинського національного університету ім. Л. Українки
Мединська А.В.

М48 Мельничайко О.І., Лесняк Н.В.

Українська мова. Словникові диктанти : 2-4 класи /
О.І. Мельничайко, Н.В. Лесняк. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2021. — 64 с.

ISBN 978-966-10-7209-0

Добірка містить обширний лексичний матеріал для різних видів словникових диктантів до тем, що вивчають у початкових класах, і частково до тих тем, з якими учні стикаються лише на рівні практичних спостережень. Тому “Словникові диктанти” з успіхом можуть бути використані і в середніх класах для повторення, а також під час засвоєння нового правописного матеріалу.

Посібник призначений для вчителів української мови в початкових та середніх класах.

УДК 811.161.2 (075.2)
ББК 82.1Укр. я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-7209-0

© Навчальна книга — Богдан, 2021

ПЕРЕДМОВА

Словниковий диктант — вид слухового або зорового диктанту. Характерна його риса: учням диктують слова або словосполучення. Речення і текст використовують лише як матеріал для вибіркового словникових диктантів.

Добірка містить обширний лексичний матеріал для різних видів словникових диктантів (попереджувальний, пояснювальний, коментований, навчально-тренувальний, самодиктант із завданням, за малюнком, “Перевір себе” та ін.) до тем, що опрацьовують в початкових класах на рівні засвоєння, а також практичних спостережень над тими мовними явищами, які вивчатимуть у середніх класах (наприклад, відсутність апострофа при збігу різних приголосних у корені слова, спрощення в групах приголосних, деякі чергування голосних і приголосних тощо).

Кількість слів у диктантах не регламентується. Учитель має можливість вибирати саме ті слова і ту їх кількість, які найбільше відповідають навчальній меті та часовим рамкам уроку.

До деяких видів диктантів запропоновано кілька лексичних груп або варіантів за складністю.

У багатьох словникових диктантах із завданнями (наприклад, дібрати синоніми, антоніми, замінити фразеологізми одним словом та ін.) подано зразки виконання і в дужках слова, які вчитель може використати як підказку у тих випадках, коли в учнів виникають труднощі при самостійному доборі потрібних лексем.

До попереджувальних та деяких інших видів диктантів подано стилі коментарі теоретичного характеру.

Посібник “Словникові диктанти” допоможе вчителям, особливо молодим, у доборі лексичного матеріалу під час підготовки до проведення диктантів та інших видів навчально-тренувальних вправ. Крім того, його можна використовувати на уроках української мови в 5-6 класах під час повторення та закріплення виучуваних тем із фонетики і правопису, лексичного значення слова, будови слова та частин мови.

ЗВЕРТАННЯ

---

1. Вибірковий диктант.

Запишіть лише ті слова, які є звертаннями.

- I. Петро, Микола, Захарку, Ольга, Олеже, Панас, Ольго, Марія, Надіє, Ганна, Микита, Петре, Миколо, Сергій, Євген, Наталю, Іване, Івась, Олександрє, Юрій, Євгене, Олесь, Романє.
- II. Юрію, Володимир, Ярославє, Олесю, Івасику, Іван, Василю, Мирон, Богданє, Мирослав, Тарасє, Іванко, Іванку, Сергію, Миронє, Борисє, Павло, Захар, Матвій, Ігор, Дмитро.
- III. Дмитрик, Василько, Павлику, Захарчик, Васильку, Миколка, Дмитрику, Павлик, Сергійко, Павлику, Ромчик, Петрик, Данилко, Ромчику, Борисику, Богданчику, Славчику, Антон, Марчику, Арсенку.

2. Диктант зі зміною форми слова.

Запишіть імена так, щоб вони могли стати у реченні звертаннями.

- I. Федір, Антон, Марко, Матвій, Сергійко, Дмитрик, Опанас, Арсен, Максим, Тимофій, Захарко, Михайлик, Пилипко, Йосип, Гнат, Яків, Степан.
- II. Ольга, Оксана, Катруся, Олесь, Оленка, Лариса, Слава, Інна, Уляна, Христинка, Христя, Ганнуся, Ірина, Іринка, Оленька, Марія, Даруся, Дарія.

3. Самодиктант.

Запишіть самотійно імена-звертання до своїх однокласників.

4. Диктант зі зміною форми слова.

Запишіть так, як потрібно звертатися.

Мама, матуся, бабуся, дідусь, тато, дядько, брат, сестра, друг, подруга, сусід, пан, панна, юнак, дівчина, хлопець, чоловік, жінка, майстер, коваль, солдат, офіцер.

5. Диктант за зразком, записаним на дошці.

Запишіть звертання — імена та імена по батькові за зразком.

Зразок: Маріє Олегівно; Іване Олексійовичу.

Оксана Петрівна, Тамара Василівна, Олена Миколаївна, Ольга Дмитрівна, Софія Антонівна;

Дмитро Павлович, Іван Якович, Ярема Іванович, Богдан Петрович, Євген Сергійович, Йосип Захарович.

6. Самодиктант.

Запишіть, як потрібно звертатися до учителів та ваших знайомих — людей старшого віку.

7. Диктант із завданням.

Зі словосполучень утворіть та запишіть звертання із залежними від них словами.

*Зразок: шановний юнак — шановний юначе
дорогий друг — дорогий друже
шановний пан — шановний пане*

Дорога подруга, дорогенька бабуся, рідна матуся, дорогий батько, вірний друг, люба сестра, шановний добродій, шановна добродійка.

8. Диктанти із завданням.

Запишіть вітання, поздоровлення, побажання зі звертанням за зразком, записаним на дошці. Зверніть увагу, як треба ставити розділові знаки.

*Зразок: Вітаю тебе, дорога подруго!
Добрий день, незнайомий юначе!*

I. Доброго ранку, (мій друг!) Доброго дня, (дорога матуся)! Добрий вечір, (рідний татусь)! Вітаю тебе, (моя подружка)! Прийми наші вітання, (дорогенька бабуся)! Бажаємо Вам здоров'я, (дорогий дідусь)!

Зразок: Люба моя сестро, вітаю тебе!; Люба моя сестро! Вітаю тебе!

II. (Мій друг), вітаю тебе! (Дорога матуся), доброго ранку! (Рідна бабуся), вітаю зі святом! (Дорогий мій братик), вітаю з днем народження! (Вірний мій друг), бажаю тобі успіху у змаганнях!

Зразок: Вітаю тебе, мій друже, з перемогою!

III. Поздоровляю тебе, Оленько, бажаю щастя! Доброго дня, (бабуся), і доброго здоров'я! Бажаємо Вам, (наш дідусь), міцного здоров'я! Вітаємо тебе, (дорога Оксаночка), з днем народження! Бажаємо тобі щастя і здоров'я! До зустрічі, (друг), у новому році!

9. Диктант із завданням.

Змініть слова так, щоб вони могли стати у реченнях звертання-ми (наприклад, у казці, у спілкуванні).

Зразок: коваль — ковалю, котик — котику, верба — вербо.

Кінь, собачка, майстер, вітер, дощик, муляр, фотограф, читач, співачка, голуб, синичка, коник, кондуктор, таксист, директор, учитель, учень, науковець, панна, Дніпро, Україна, народ.

10. Самодиктант.

Запишіть власні імена та прізвища як звертання.

*Зразок: Коваль Петро — Ковалю Петре
Коваль Галина — Коваль Галино
Іван Дорошенко — Іване Дорошенку
Тетяна Дорошенко — Тетяно Дорошенко*

АПОСТРОФ

---

1. Попереджувальний диктант.

✎ Після *б, в, м, п, ф* перед *я, ю, є, ї* ставиться апостроф. Звуки *[б], [в], [м], [п], [ф]* у таких словах вимовляються твердо.

В'янути, зав'язка, об'єднувати, об'єм, м'якуш, п'єса, зав'янути, м'ятний, прип'ясти, олов'яний, п'єдестал, об'єктив, об'їзд, в'їдливий, п'яльця, рум'янок, в'ючити, в'їзний, в'юн, торф'яний, інтерв'ю, торф'яник, приб'ють, кав'ярня, полум'я, хом'як, тім'я, солов'ї, Прип'ять, львів'янин.

2. Вибірковий диктант.

Запишіть лише слова, у яких треба ставити апостроф. Прислухайтеся до вимови.

Пам'ятати, свято, в'їдатися, бязь, б'ють, бюджет, зів'ялий, інтерв'ю, святий, В'ячеслав, слов'янин, Святослав, п'ятилітній, в'їхати, святиня, п'ятірка, в'їзд, бюро, Белгород, Вязьма, Белград, поб'є, розіб'ють, священик, священний, м'який, пам'ять, зіб'ють, бюлетень, мюзикл.

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
книги.